

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä alueidenkäyttölaki. Suomen Kylät nostaa tässä lausunnossaan esille näkökulmia erityisesti paikallisten asukas-yhteisöjen ja kylätoiminnan näkökulmasta.

Suomen Kylät kannattaa lain tavoitteita turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien kannalta hyvän elinympäristön ja toimintaympäristön luomiseksi sekä kiittää siitä, että turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmat on huomioitu.

Suomen Kylät ry toteaa, että Suomen pinta-alasta 95 % on maaseutua ja liki 70 % harvaanasuttuja alueita. Monipaikkaisuus on viime vuosina vahvistunut ja yhä useampi suomalainen viettää aikaansa sekä maaseudulla että kaupungissa. Suomen Kylät ry muistuttaa, että maaseudulla elää vakituisesti 1,5 milj, suomalaista ja kausiasukkaita maaseudulla on yli 2 mil. Alueidenkäyttölain on ohjattava ja mahdollistettava sujuvan ja hyvän elämän sekä elinkeinoelämän edellytyksiä myös maaseutualueilla sekä huomioitava monipaikkainen asuminen.

Hallituksen esityksen toimintaympäristön kuvauksessa todetaan seuraavasti: ”Biotalous, ruoantuotanto sekä luonnonvarojen jalostus ja muu hyödyntäminen pitävät maaseudun infrastruktuuria käytössä.” Suomen Kylät ry haluaa edellisen lisäksi muistuttaa, että maa- ja metsätalouden ulkopuolisista yritystoimipaikoista noin 30 prosenttia sijaitsee maaseutualueilla. Maaseudulla toteutuvalla monimuotoisella yritystoiminnalla on vahva ja keskeinen rooli, elinkeinotoiminnan kehittymiselle ja yhteiskunnan kilpailukyvyllä.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Maakuntakaava on perinteisesti ollut merkittävä väline kylien ja harvaan asuttujen alueiden aseman turvaamisessa, sen roolia ei tulisi liialti kaventaa. Jos maakuntakaavan edistämismääräysviranomaisilta poistetaan, maakuntakaavan toteuttaminen voi jäädä liian heikoksi, jolloin erityisesti pienempien paikallisyhteisöjen tarpeet voivat jäädä kokonaan huomiotta. Maakuntakaavoituksen kaventuessa kuntien välinen yhteistyö korostuu. Tässä yhteistyössä resursseihin ja toimintatapoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta kylien näkökulma ei huku suurten kaupunkikeskusten intressien alle. Myös kuntien välisessä yhteistyössä on varmistettava kylien ja paikallisten asukkaiden kuuleminen, koska maakuntakaavan kautta kylillä on usein ollut mahdollisuus osallistua laajempiin suunnitelmiin.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Maaseutualueiden vetovoiman sekä kylien ja muissa paikallisyhteisöjen näkökulmasta Suomen Kylät ry painottaa kuntien mahdollisuuksia käyttää paikallista harkintakykyä ja velvoitetta ottaa paikalliset erityispiirteet huomioon alueidenkäyttölain mukaisissa tehtävissä. Yleiskaavoja tulee päivittää aidosti yhdessä kyläyhteisöjen kanssa.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Vähimmäisetäisyys tuo selkeää turvaa asuinalueille ja kylien asukkaille, mutta Suomen Kylät haluaa korostaa myös paikallista harkintavaltaa mm. maaston erityispiirteet huomioitaessa. Maisemavaikutusten tarkempi huomioiminen on tärkeää erityisesti kylä- ja maaseutuympäristössä, jossa maiseman arvot liittyvät myös paikalliseen identiteettiin ja kulttuuriperintöön. Maisemavaikutusten arviointiin on osallistettava paikalliset asukkaat. Poikkeaminen vähimmäisetäisyydestä maaomistajien suostumuksella luo joustavuutta, mutta tällaisissa tapauksissa on varmistettava myös muiden asukkaiden näkökulma ja haittojen minimointi.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Suomen Kylät ry yhtyy Maalleko-verkoston kantaan maaseutuvaikutusten arvioinnista, jossa verkosto toteaa: ”Silloin, kun voidaan olettaa, että kaavoituksella on erityistä vaikutusta maaseudun asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten toimintaan tulee toteuttaa myös maaseutuvaikutusten arviointi (MVA) ja osana tätä asukkaiden laaja kuuleminen. Arvioinnin ja kuulemisen tulokset tulee myös huomioida kaavoituksessa.”

Suomen Kylät ei pidä hyvänä sitä, että valitusoikeutta ei enää olisi mainittujen asemakaavojen osalta kunnan jäsenillä, vaan ainoastaan asianosaisilla eli niillä, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Mahdollinen muutos tulee korostamaan kyläyhdistysten ja muiden paikallisten yhdistysten roolia ja edellyttää, että paikallisesti kunnissa yhdistysten toimintaedellytyksistä huolehditaan avoimuuteen ja osallisuuteen perustuvan kansalaisyhteiskunnan toimintaperiaatteiden mukaisesti. Suomen Kylät ry painottaa, että Suomessa toimii aktiivisia, mutta silti rekisteröimättömiä kyläyhdistyksiä, nk. kylätoimikuntia, joiden näkemykset ja kannanotot tulisi edelleen olla mahdollista ottaa alueidenkäyttölain mukaisissa asioissa huomioon.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

Suomen Kylät ry toteaa, että on hyvä, että kunnan olisi pidettävä yleisessä tietoverkossa tietoa kunnassa vireillä olevista kaavoista ja että kunnan olisi pidettävä yleisessä tietoverkossa tietoa myös lähiaikoina vireille tulevista kaavoista. Suomen Kylät ry painottaa lausunnossaan alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuutta, korostaa osallistumismahdollisuuksia sekä avoimuuden lisäämistä. Siksi Suomen Kylät ei kannata sitä, että asemakaavaa tai yleiskaavaa laadittaessa olisi mahdollista yhdistää vireilletulovaiheen ja valmisteluvaiheen kuulemiset, ja että voimassa olevan lain ja asetuksen mukaisista velvoitteista ilmoittaa sanomalehdessä luovuttaisiin. Monikanavainen viestintä eri ikäisten asukkaiden tavoittamiseksi kunnassa on tärkeää.

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Louhelainen Suvi
Suomen Kylät ry